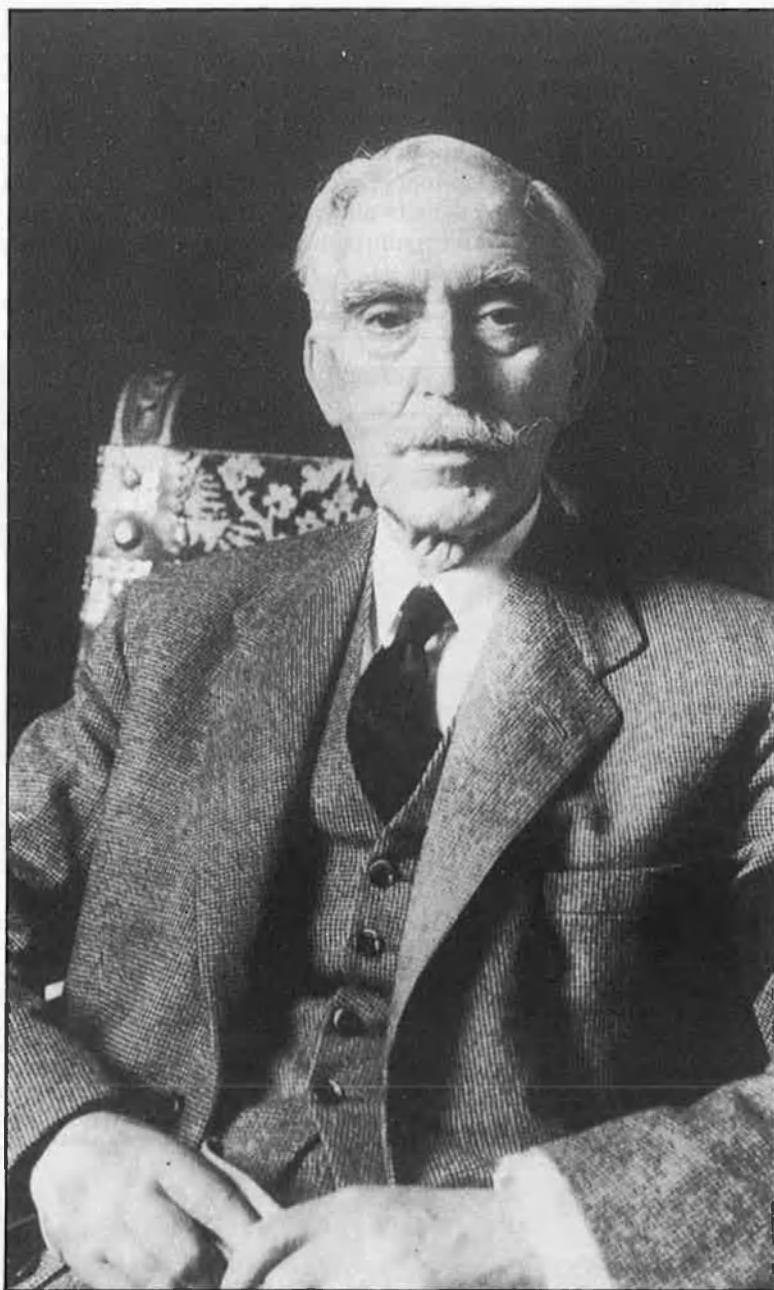

El complot dels catalans

«... **T**ots els passos es fan amb la més gran precaució, els telegrams que s'envien d'un lloc a l'altre estan escrits en clau: «escuradents» per comptes de baionetes, «escombres» en lloc de fusells...; els contactes són estrictament limitats i els desplaçaments molt sospesats. El pare ha estudiat personalment sobre el terreny el recorregut que han de seguir els expedicionaris. Està previst que aquests vagin vestits d'excursionista, amb camisa de franel·la, impermeable, motxilla, botes altes, cantimplora... En cas de ser interrogats per la policia francesa hauran de contestar que són membres d'un club excursionista i que el seu objectiu és pujar al Canigó, excursió que planegen de fa temps. Pocs dies abans de la data prevista es controlen els passos fronterers, es revisa l'estat de les armes amagades, s'observen els recorreguts de la guàrdia civil a l'altra banda de la línia divisòria... Tot està meticulosament previst: els telèfons de campanya, el material sanitari, el material propagandístic: la bandera amb les quatre barres i l'estel, a punt per ser hissada dalt del campanar del primer poble alliberat, i el manifest que serà immediatament llegit als catalans invitant-los a unir-se al moviment alliberador i un altre text, dedicat a l'opinió mundial explicant el sentit d'aquell alçament...; també s'han fabricat bitllets i segells de correus. Els plans d'atac, no cal dir-ho, han estat curiosament elaborats i no hi manca cap detall: els cinc-cents homes procedents de París aniran baixant, en petits grups, seguint diferents trajectes per tren (uns aniran per Bordeus i Tolosa fins a Vilafranca de Conflent, els altres per Lió i Perpinyà). El

L'editorial Destino ha publicat el text de Zeneida Sardà 'Francesc Macià vist per la seva filla Maria'. D'aquest text, EL TEMPS en reproduïx uns fragments referents al Complot de Prats de Molló, el complot vist per Maria Macià.

Josep Solervicens

Francesc Macià.

conjunt dels expedicionaris es concentrarà aleshores en dos punts diferents: la «Villa Denise», a Prats de Molló, i el «Mas Orri» als afores de Sant Llorenç de Cerdans. D'allà sortiran les dues columnes, dirigides per Josep Rovira i Martí Vilanova, que han d'anar a convergir a Olot. Jugant amb l'element sorpresa es confia que es podran prendre sense gaire resistència les casernes de guàrdies civils i que, un cop proclamada la República Catalana, gran part dels reclutes catalans que estan pendants de ser enviats al Marroc, i entre els quals, i precisament per aquest motiu, hi ha força malestar, se sumaran al petit exercit alliberador. Paral·lelament, un cop confirmada la notícia de l'èxit de l'aixecament, la CNT, a Barcelona, arrossegà els treballadors a una vaga general.»

(...)

«A Bois-Colombes de seguida vam assabentar-nos que el complot s'havia descobert: els periodistes assaltaren el nostre jardí. De cop i volta, de forma totalment inesperada, vàrem començar a veure gent que compareixia de pertot. Saltaven per sobre les tàpies que envoltaven aquell jardí immens, intentaven aconseguir de ser els primers d'entrar dins de la casa, ens feien una gran quantitat de preguntes, volien saber què havia passat... Va ser una autèntica invasió. L'endemà el «complot dels catalans» era el tema del dia a França. Tota la premsa, la ràdio, tothom parlava del mateix. El diari *Le Matin*, comentant els esdeveniments del dia anterior i referint-se a la seva incursió a Bois-Colombes, deia: «Nous pensions avoir trouvé deux femmes pleines de douleur et nous avons trouvé deux

Maria Macià, a l'ombra d'una presència absent

Els records de Maria Macià que ara Destino acaba de publicar són, però, molt més que el relat d'uns fets ja coneguts des d'una nova, i més pròxima, perspectiva.

El text és ple d'anècdotes personals que en cap cas són accessòries; ben al contrari, ens ajuden a fer-nos una imatge del Macià persona, una imatge que si bé no s'allunya gaire de la que ja teníem de Macià polític, ens la completa i enriqueix. La fi de la història del Carlos, l'apaivagament d'una revolta sevillana —quan Macià era militar— gràcies als compassos d'un pas-doble o la frase «¡Senyor Macià, al tanto!... ¡Ull viu amb els de Madrid!» difícilment s'esborren a partir d'ara de la imatge d'aquest altre Macià.

D'aquest Macià també sabem, a través del llibre, que esmorzava sempre sopa d'all, que encara al llit —abans de banyar-se— es prenia sempre una tassa d'infusió amb una cullerada de mel, que fumava molt, que era «un enamorat boig de Charlot», d'un Charlot, no ho oblidéssim, que a través de la sàtira criticava la seva societat, o que, per exemple, no li agradava que les dones anessin amb pantalons.

La imatge que se'n desprèn és la d'un home de casa, feliç fent una tranquil·la vida familiar però a qui les necessitats del seu país el n'han allunyat. Amb tot el que més impressiona del text és la personalitat de qui explica la història, Maria Macià. Una Maria que en un moment donat apareix cortejada per Campalans a l'Hotel Florida del Tibidabo, però que al llarg de tot el relat es revela com la filla entregada de cos i ànima al projecte nacional del pare, companya infatigable en vida i ara, com ella mateixa afirma, vivint «a l'ombra d'aquella presència absent», però orgullosa de la tria feta, segura que la seva no ha estat una vida viscuda en va. □

dames stoiques!». A la Place de la Concorde hi havia uns cartells lluminosos que ho anaven explicant: «El coronel Macià ha llançat un crit al món per fer conèixer a tothom la incomprensió que regna a Espanya envers els drets de Catalunya; Macià ha volgut posar en evidència la dictadura que coarta els catalans...» Les lletres anaven corrent en els cartells comentant la notícia amb frases sensacionalistes. El complot havia fracassat, però, quin dubte hi ha, el pare havia aconseguit un gran èxit: havia internacionalitzat la causa dels catalans. En la coneguda revista anglesa *The Illustrated London News* del 20 de novembre, al costat de tres premis Nobel, d'un famós professor d'universitat i del nou president de la República del Brasil, com a personalitats més importants de la setmana hi figurava el meu pare.»

«S'ha dit d'ell que era un ingenu, un somniador. El pare sabia que era pràcticament impossible d'aconseguir allò que pretenien. Però estava també fermament convençut que, fins i tot fracassant en l'acció armada, tanmateix obtindrien un gran èxit propagandístic per a Catalunya. I així ho havia dit als seus homes: «Perdent, guanya-

No passeu de llarg, entre

● COMERCIALS EN PASSEIG MARÍTIM ● HABITATGES EN PLANTA BAIXA
● DÚPLEXS I ÀTICS ● HABITATGES PLATJA ● VIL·LES UNIFAMILIARS ● AMARRADORS

PORT SAPLAYA

● INFORMACIÓ i VENDA: Autopista València-Barcelona, Km 4,5 (EIXIDA 2). Tel. 371 36 11

VALENCIA 4,5 Km. AUTOPISTA BARCELONA PORT SAPLAYA

PLA PARCIAL APROVAT PER O.M. 21-1-76

rem!». No es va equivocar. La seva gesta va commoure l'opinió no ja dels catalans, dels espanyols i dels francesos, sinó de tot Europa i fins i tot d'Amèrica!»

(...)

«El procés va ser llarg i les intervencions nombroses. Des del primer moment de la seva detenció i durant tot el judici, el pare va tenir dues idees molt clares constantment presents: d'una banda, intentar d'obtenir penes

12.000 catalans que combateren i moriren al front de Verdun per un ideal de llibertat. Es denuncià el perill creixent que representava per a les democràcies el feixisme de Mussolini i les dictadures com la que hi havia a Espanya i contra la que lluitaven aquells homes... Finalment arribà el torn de Maître Torrès. Tenia una veu clara, sonora. Era un home excepcionalment brillant, d'una gran fluïdesa de paraula, apassionat i alhora serè i ponderat. L'audiència l'escoltava seduïda. Vaig

Niceto Alcalá Zamora i Francesc Macià.

mínimes per als seus homes, manifestant que era ell l'únic vertader responsable del complot i, d'altra banda, treure el màxim partit d'aquell fracàs aprofitant tots i cada un dels moments en què li va ser atorgada la paraula, ja sigui en el judici ja sigui davant els periodistes, per explicar exactament quins eren els problemes de Catalunya i per fer constar el seu ferm convenciment que tard o d'hora s'aconseguiria la llibertat tan desitjada del poble català.

Quant a les declaracions dels altres inculpats, no tan sols van acceptar la seva participació en el complot, sinó que van manifestar obertament que era per a ells un honor i un orgull seguir les ordres del meu pare i lluitar per la llibertat de Catalunya. Els advocats defensors, per la seva banda, van fer un breu resum de la història de Catalunya que abocava inevitablement i lògica a les aspiracions i reivindicacions nacionalistes dels acusats. Es parlà de literatura i de llengua catalana, tan perseguida per la Dictadura. Es recordà els

sentir com anava explicant la vida del meu pare, la seva biografia política, la dimissió de l'exèrcit arran dels fets vandàlics del setmanari *Cu-cut!*, la seva renúncia al Parlament el 1915, el treball de corresponsal de guerra al front de Verdun, la seva actitud irreductible davant els esdeveniments polítics i socials, l'exili... Va ser un gran requisitori que va acabar d'arrossegar la sala. Jo crec que tothom estava a favor dels acusats.

La simpatia dels allí presents envers els inculpats era palpable en l'ambient. A la sortida, el cap mateix de la policia va oferir-se per acompanyar-nos a casa, a la mare i a mi, en veure que no trobàvem taxi. De fet, em sembla que fins i tot al fiscal, Maître Gaudel, li va saber greu d'haver de fer el paper d'acusador. Quan anys més tard el pare morí, la mare va rebre una carta en què deia: «l'advocat de l'audiència que va tenir el sentiment d'haver de condemnar aquest gran home s'inclina davant la seva mort.» □

Cronologia de Francesc Macià

Francesc Macià (Vilanova i la Geltrú, 1859-Barcelona, 1933), va ser el primer president de la Generalitat restaurada a Catalunya. Aquest és, però, el fet culminant d'una vida, o dit amb més precisió, d'una aventura, amb una fita ben clara: l'alliberament de Catalunya.

Format a l'Acadèmia d'Enginyers Militars de Guadalajara, va ocupar la Comandància d'enginyers militars a Lleida, però el seu posicionament davant l'assalt militar als locals del setmanari *Cu-cut!* i de *La Veu de Catalunya* (1905) i sobre la llei de jurisdiccions (1906) el converteixen en un militar atípic.

El mateix 1906 presenta la seva candidatura com a diputat a Corts en el marc de Solidaritat Catalana i en surt elegit diputat. Aquesta activitat política de caire nacionalista no va ser gens ben vista per l'exèrcit i el destinen a Santona. Allà, Macià renuncia definitivament a la carrera militar.

Posteriorment funda Estat Català (1922), aglutinador dels nacionalistes socialment radicals, clarament oposats als esquemes de la Lliga. Després del colp d'estat de Primo de Rivera, Macià s'exilia i des de París organitza aquest *complot* per l'alliberament de Catalunya, el Complot de Prats de Molló (1926).

Fruit del desig d'aglutinar forces afins, sorgeix Esquerra Republicana de Catalunya, el partit que triomfa de manera contundent en les eleccions del 12 d'abril del 1931. El 14, Macià proclama l'Estat Català dins de la Federació de Repúbliques Ibèriques, que després —a pesar seu— va haver de reconvertir en Generalitat de Catalunya. El 1932, després d'haver guanyat el plebiscit de l'Estatut d'Autonomia, és reelegit president de la Generalitat. El novembre de 1933 va ser elegit diputat per Esquerra Republicana de Catalunya, i un mes després, el 25 de desembre, mor exercint el càrrec de president de la Generalitat de Catalunya. □